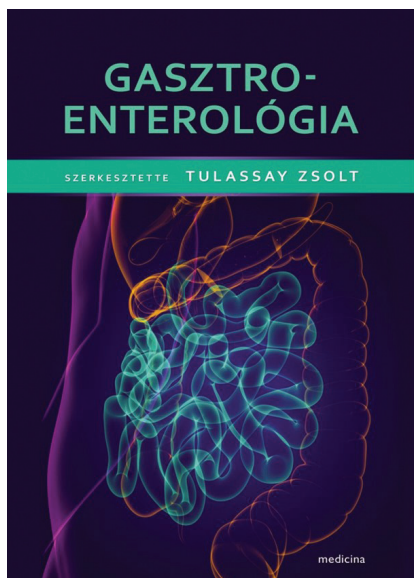

Tulassay Zsolt (szerk.):

Gasztroenterológia

Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2023

A könyv ünnepélyes bemutatására a Magyar Gasztroenterológiai Társaság 65. Nagygyűlésén, Siófokon, 2023. június 3-án került sor, ahol az alábbi könyvismertetés hangzott fel.

A Magyar Gasztroenterológiai Társaság nagygyűléseinek mindig vannak ünnepi és feledhetetlen pillanatai, amelyekre visszaemlékezhetünk. Könyvbemutatóra azonban ritkán kerül sor. Gasztroenterológiai tankönyv bemutatójára pedig ... most. Kivételes része az idei nagygyűlésnek. Tankönyv, hisz a gasztroenterológia egészét térképezi fel.

Könyv. Szavak, mondatok. Leírt szöveg. Nem száll el. Megmarad, örökre. Bármikor fellapozható, a beteg által feltett kérdésekre választ adó. Nemcsak tényeket, nemcsak információkat, nemcsak tudást ad, nemcsak tanít; nevel is; egyszerű szemléletet formál. Ezt a könyvet vehetik most a kezükbe. Jó érzés, finom tapintat. Súlya van. Kifinomult ízlést, egyediséget, méltóságot és nemcsak tudományos, hanem művészi igényességet is sugall a megjelenése, a pusztá látvány is. Ehhez a megjelenéshez szükséges, hogy a könyv szerkesztője és kiadója egymásra találjon. Hogy a szerkesztő ismerje a könyvkészítés rejtelmét is, hogy a kiadó értse az orvos gondolkodását is. Egy-másra találtak. Tulassay Zsolt akadémikus urat, a magyar gasztroenterológia megkerülhetetlen személyiségét, azt gondolom, a pályakezdő gasztroenterológusoknak sem

kell bemutatni. Tudományos aktivitását, a gasztroenterológia oktatásában betöltött szerepét ők is ismerik. Az eddig megjelent magyar gasztroenterológia-tankönyvek mindegyikében aktív volt, társszerkesztő. Most egyedül vállalkozott erre a feladatra. A könyv megírásában azonban 59-en vettek részt.

A Medicina Kiadó a magyar orvosképzést, fennállásának 65. évében, számos értékes kiadvánnyal segítette. Farkasvölgyi Frigyesné nem egyszerűen a kiadó vezérigazgatója, hanem ennek a könyvnek érzékelhetően a személyes pártolója, támogatója is. (Azt persze nem tudom, hogy a tudományos és a gazdasági szempontok ütköztek-e, de ha esetleg igen, akkor is kijelenthető, hogy esztétikus és kimagasló szakmaiságú, nagyszerű könyvet, a tartalom és a forma egységét hozták létre.)

Ha belelapoznak, egyetérteneik majd velem, hogy a tanulást is segítő tipográfia; az esztétikus, nem harsány, inkább pasztellszínekkel dolgozó, jól áttekinthető, informatív ábrák, táblázatok, folyamatábrák és a jó minőségű képanyag nemzetközi szinten is vállalható megjelenést ad a könyvnek, dicsérve egyszerre a szerkesztőt és a kiadót.

A tipográfia és a borítótér Bede Tamásné, az ábrák pedig dr. Bodor Zoltán munkáját dicsérik. A könyv műszaki szerkesztője Dóczi Imre, felelős szerkesztője pedig Bíró Erika volt.

Minden könyvnek küldetése, missziója van. Egy tankönyvnek több is. A könyvet lapozgatva azt mondhatom, Tulassay Zsolt ezt a többszörös missziót teljesíteni tudta.

2020 tavaszán úgy tűnt, hogy a gyengélkedő magyar egészségügy napjai meg vannak számlálva. Talán voltak, akik elvesztették a jövőbe vetett hitüket, akik mindent kilátástalannak gondoltak, a túlélésért küzdöttek. A tanárember egyik jellemzője, hogy a mélypontokat felismeri, meglátja a jövőt, és nemcsak megmutatja az odavezető út feladatait, hanem el is végzi azokat. Számomra – és biztos vagyok benne, hogy mindannyiunk számára – ezt is jelenti ez a most kézbe vett könyv. Példát mutat, hogy akkor sem szabad feladni a jövőbe vetett hitet, amikor minden kilátástalannak tűnik. Sőt, akkor kell igazán munkához látni.

Van sok kiváló, sokunk polcán biztosan megtalálható, etalonnak tartott angol, német vagy egyéb nyelveken írt szakkönyv, de azokat elsősorban nem nekünk írták. Túl azon, hogy aktív alkotó helyett passzív befogadónak tesznek, kevésbé segítik a magyar gondolkodást, szakmai tapasztalataink közérthető megfogalmazását. Önértékelésünkhöz hozzátartozik az anyanyelv ápolása, sőt a megújítása is. Ezt a könyvet ne-

künk írták. Ezt a könyvet magyarul írták. Az előszóból is kiderül, hogy tudatosan vállalt feladat volt (idézem) „a magyar orvosi nyelv megújítására való törekvés, a magyar nyelv szépségének és kifejezőmódjának őrzése és ápolása”. Nem lehetett könnyű feladat 59 szerző minden mondatát ennek az elvárásnak megfeleltetni.

Felszínit fürkésző, a mélység rejtelméi iránt kevésbé érzékeny új világunkban a mottók lehet, hogy értelmezhetetlenné válnak; többnyire el is maradnak, vagy ha vannak, semmitmondóak. Ennek a könyvnek azonban a mottóját is el kell olvasni, mert az mentalitást, az orvostól elvárható hozzáállást közvetít. „Per cruce ad lucem”: nemcsak a 150 évvel ezelőtt élt, tankönyvet író és iskolákat építő Lőnhart Ferenc erdélyi püspök jelmondata volt, hanem a Tulassay Gasztroenterológia mottója is. A felismerhető hasonlóságok azonban a véletlen művei. A szerző nekünk, olvasóknak üzeni az élethez, a szakmához, a hivatáshoz elvárható viszonyulást. Üzeni, hogy a tudás megszerzéséhez vezető fáradtságos út az egyetlen járható út. Üzeni, hogy a sikerélmény, a boldogság nem magától jön; az csak a tisztességgel elvégzett feladat mellékterméke. Sokat kér, de cserébe annál is többet ígér.

Röviden a legfontosabb küldetésről, a szakmai tudás közvetítéséről – de csak az újdonságoknak, a nem megszokottaknak az említésével. Rögtön a tartalomjegyzék-nél érdemes egy pillanatra megállnunk. Van ebben valami, ami nincs meg a Sleisen-gerben, nincs meg a Yamadában, nincs meg a Riemannban, de így még a Harrisonban sincs meg. Az olvasó, a tanulni, a dolgokat megérteni vágyó először áttekin-tést, emlékeztetőt kap az emésztőrendszer összehangolt működését biztosító élet-tani folyamatokról. És erre szükség is van, hisz az elmúlt tíz évben sokat bővültek biológiai alapismereteink is, amire épülve javul-hattak a diagnosztikus és a terápiás lehetőségek.

Az első rész, „az emésztőrendszer biológiája”, ezt a legfrissebb tudást foglalja össze. A tápcsatorna működésének, a bél-agy-tengelynek (vagy egy szóval a bélidegrendszernek), az emésztőrendszeri hormonoknak és jelátvivőknek, az emésztőnedvek termelődésének, az emésztőrendszer étkezéskor működésbe lépő szabályozórendszerének, a tápanyagok lebontásának és felszívódásának, a genetikának, az emésztőrendszer immunológiájának és a baktériumflóra jelentőségének az ismertetése mellett itt kapott helyett két speciális életállapot emésztőrendszeri vonatkozásainak részletes és gyakorlatias bemutatása is.

A várandósság és az emésztőrendszer fejezet segítséget nyújt abban az ellátásban, amelyet minden várandós és valószínűleg minden gasztroenterológus mint konzíliumot is a legszívesebben elkerülné. Az időskor emésztőrendszeri vonatkozásai is okkal kaptak külön fejezetet, hisz mindennapi munkánk során egyre gyakrabban találkozunk ezzel a szintén egyedi megfontolásokat igénylő helyzettel. Ez a rész aztán még egy figyelemre méltó újdonsággal zárul: az emésztőrendszer gyógyszer-metabolizmusban betöltött szerepéről szóló összefoglalóval.

A második rész a betegségek kórisméjéről, a gyakoribb tünetekről, a funkcionális betegségek megközelítéséről, a laboratóriumi, a képalkotó és a funkcióvizsgálatokról szól. Itt akár olyan, a jövőbe mutató újdonságokról is olvashatunk, mint a mesterséges intelligencia endoszkópiában megjelenő szerepéről. A táplálásterápia mellett még két izgalmas és nem megszokott fejezet is került ide, mint az emésztőrendszeri betegségek gyógyszereiről szóló és a székletátültetés legújabb ismereteit bemutató fejezetek.

A harmadik, a magukat az emésztőrendszer betegségeit taglaló rész is újdonsággal kezdődik. Azzal, amit valljuk be, el szok-

tunk felejtetni, pedig tudjuk, hogy a tápcsatorna a szájüreggel kezdődik. Az emésztőrendszeri kórképek szájüregi eltéréseit gazdag képanyag illusztrálja. Ezt követően jönnek a jól ismert részek, a nyelőcső, a gyomor, a nyombél, a vékony-, a vastag-, a végbél és az anus betegségeivel foglalkozó fejezetek. Újdonságokkal itt is találkozhatunk, mint például a gyógyszer okozta tápcsatorna-károsodásokról szóló fejezetek, amelyekre – a nonszteroidokat leszámítva – a mindennapi betegellátás során valószínűleg a kelleténél ritkábban gondolunk. Minden fejezet az adott szerv fejlődési rendellenességeinek ismertetésével indul. A máj betegségeiről szóló fejezetben pedig olvashatunk (gyermek-gasztroenterológus szerzőtől) a gyermekkorban kialakuló májbetegségekről is. Ezt is fontos újdonságnak nevezném. Ma már számos ilyen beteg megéri a felnőttkort, és átkerül a felnőttellátásba, tehát nekünk, felnőtt-gasztroenterológusoknak is ismernünk kell ezeket a kórképeket. Természetesen részletesen tárgyalásra kerülnek az epehólyag, az epeutak és a hasnyálmirigy betegségei is. Ez az utolsó, harmadik rész a rendszerbetegségek emésztőrendszert érintő kérdéseivel foglalkozó fejezetekkel zárul, taglalva a neuroendokrin daganatokat, a stromatumorokat,

a lymphomákat, a molekuláris biológia emésztőrendszeri daganatokban megismert szerepét, az emésztőrendszeri mikrobák okozta betegségeket és minden egyes szervünk betegségeinek emésztőrendszeri vonatkozásait.

Ennek a könyvnek éppen most tapintható ki egy további üzenete: az alázat, a szakma ego elé helyezése. Lehetett volna külsőségekkel teli, az alkotót ünneplő, diplomata ösztönös, fehér asztal köré, rivaldafényben megrendezett szűk körű esemény. Nem az lett. Itt vagyunk mindannyian, ki ebben, ki abban jobb tudással és képességgel, de közös igénnyel: a tudásvágygal és a gyógyítani akarással. Nekünk van szükségünk erre a könyvre. Köszönjük, hogy személyválogatás nélkül, társaságunk legfontosabb eseményén mindnyájunkhoz egyszerre jutott el.

Sok mondanivalóm lenne még, de az idő sajnos gyorsan telik.

Bizton állítom, hogy szegényebb lesz az a kolléga, akinek nem kerül ez a tankönyv a polcára és minden nap a kezébe.

A legjobb, ha elolvassák, az elejétől a végéig. Tolle, lege!

Taller András dr.

„*Tamdiu discendum est, quamdiu vivas!*”
(Míg élsz, egyre tanulj, és soha abba ne hagyj!)